

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Allenbäck m.fl.: *Bollnäs kyrka i ny gestalt*. Jubelår i Bollnäs församling. Bollnäs 1993

Inventarium över svenska orglar. Uppsala stift 1990

Kilström, B.I. & Svanberg J: *Bollnäs kyrka*. Strängnäs 1976

Länsmuseet Gävleborg: Topografiska arkivet

Länsmuseet Gävleborg: Ärendearkivet

Länsstyrelsen Gävleborg: Kulturmiljöenhetens arkiv

Riksantikvarieämbetet: Byggnadsregistret

Riksantikvarieämbetet: Antikvariska - Topografiska arkivet

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1300-talet	Kyrkan består av ett långhus med kor och sakristia byggt i sten. Ingången ligger på sydsidan, nära västra gaveln. Rester av den medeltida salkyrkan utgör fortfarande kärnan i den nuvarande byggnaden.	Allenbäck m.fl. 1993
1468	Tornet uppförs i väster och muras med stjärnvalv. Kyrkoinvigning äger rum 3 november 1468, då tornet är fullbordat. Vapenhuset har byggts till invigningen. Interiören har försetts med kryssvalv.	Byggnadsregistret Kilström & Svanberg 1976 Allenbäck m.fl. 1993
1590	Kyrkan drabbas av en eldsvåda.	Allenbäck m.fl. 1993
1711	Tornet eldhärjas. Tornhuven byggs upp efter branden. Renovering av tornkrön. Klockorna gjuts om.	Byggnadsregistret
1748	Kyrkan får en ny orgel, byggd av Gren & Strähle, Stockholm.	Svenska orglar 1990
1753-55	Salkyrkan omdanas till en korskyrka. Korsarmarna uppförs samtidigt som sakristian utvidgas. Byggmästare O. Romberg. Vapenhuset och korutbyggnaden i norr försvinner i samband med ombyggnaden. Orgeln flyttas.	Byggnadsregistret Kilström & Svanberg 1976 Svenska orglar 1990
1757-58	Förändring av kyrkan ledd av byggmästare O. Romberg. Valv i korsarmarna och mellanliggande valv i långhuset slås. Korsarmarna förses med läktare.	Byggnadsregistret Kilström & Svanberg 1976
1853	En mindre renovering genomförs och ett stort antal lösa inventarier flyttas ut ur kyrkan.	Kilström & Svanberg 1976
1876-78	En genomgripande förändring och modernisering äger rum som leds av arkitekt J.F. Åbom. Predikstolen byggs om men äger sannolikt delar från en äldre predikstol. Altaret förses med träkors. Korfönstret får färgat glas och ett	Byggnadsregistret Kilström &

	baldakinarrangemang. Den slutna bänkinredningen byts ut mot öppna bänkar. Läktarna i korsarmarna samt orgelläktaren byggs ut till två våningar för att öka antalet sittplatser. Stjärnvalven i tornrummet och i mittskeppet skadas i samband med ombyggnationen. Kaminer sätts in. Bogårdsmurarna togs bort.	Svanberg 1976 ATA
1878	Kyrkan får en ny orgel, byggd av E A Setterquist & Son, Örebro.	Svenska orglar 1990
1927-28	Förändring av interiör ledd av arkitekt G. Holmdahl. Korpartiets valv dekorerar med kalkmålningar av konstnär Gunnar Torhamn. Hela interiören får en ny färgsättning. Koret beläggs med kalkstensplattor och den tidigare halvcirkelformade kortrappan byggs om till en rak. Altarringen ersätts med en raksluten kommunionsbänk. Korfönstret muras igen och väggar och valv putsas om. Bänkinredningen byggs om till slutna bänkar. Läktarna i korsarmarna förkortas. Ett stort antal av de lösa inventarier som tidigare avlägsnats återförs till kyrkorummet. Orgeln från 1878 byggs om. Nytt värmesystem installeras. Underhållsrestaurering av exteriören. Fasaderna putsas och vitkalkas, sockeln kalkas i gråblå ton, tornets tegel lagas, listverk och spåntaken ses över.	Byggnadsregistret Kilström & Svanberg 1976 ATA
1928	Orgeln tillbyggs av E A Setterquist & Son, Örebro.	Svenska orglar 1991
1941	Exteriöra åtgärder. Omfattning oklar.	Byggnadsregistret Kilström & Svanberg 1976
1951	Kyrkan putsas och avfärgas i samma kulör som tidigare. Sockeln kläs in med granitblock, på en yta av avjämnat cementbruk.	ATA
1959	Bänkarna målas om och kalkmålningarna konserveras av konservator Erik Stenholm.	Kilström & Svanberg 1976
1960	Bisättningshusen renoveras. Det södra inreds med personalutrymme och toaletter.	ATA
1961-62	De övre läktarvåningarna i korsarmarna och den övre orgelläktaren tas bort. Orgeln flyttas till den nedre läktaren.	Kilström & Svanberg 1976
1970	Utvidgning av kyrkogården, två områden mot nordväst.	ATA
1973	Kyrkan får nytt spåntak och takkonstruktionen med takstolar m.m. byts ut.	Kilström & Svanberg 1976
1984	Minneslunden anläggs.	ATA
1985	Konserveringsarbeten utförs på de medeltida inventarierna.	ATA
1992-93	Förändring av interiör. Läktaren byggdes om för att anpassas till brandskyddskraven och bänkinredningen byttes ut. En lillkyrka inrättas i den södra korsarmen och den norra skärs av och inreds med smårum för skilda funktioner. Altarplatsen flyttas från den östra väggen till korets mitt. Korfönstret öppnas igen efter att ha varit igenmurat. Värmesystemet byts ut till vattenburen värme.	Byggnadsregistret Allenbäck m.fl. 1993